

Posudek

Titzová, Radka: Oslava posvícení ve středočeské vesnici pohledem aktérů. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií. Praha 2015, 49 s. + 14 s. příloh.

Radka Tizová zvolila pro svou bakalářskou práci téma prožívání posvícení obyvateli současné středočeské vesnice. Předmětem jejího výzkumného zájmu se stal každoročně slavený sváteční den podzimního období, den výjimečný jak z pozice celého vesnického společenství, tak z pozice rodin a příbuzenských skupin. Zvolila si téma, které patří ke klasickým zájmům etnologie.

Význam předložené práce nespočívá však ve volbě tématu, nýbrž v jeho uchopení a výkladu z pozice aktérů, tedy těch, kteří slavnostní den prožívají. Nesporným přínosem je pak zacílení pozornosti nikoli na sociálně a generačně rozvrstvenou vesnickou společnost jako organizátorku a realizátorku posvícenské slavnosti, nýbrž na rodinu jako osobitého nositele posvícenské tradice. Ve výkladu R. Titzové byla právě rodina představena jako fungující sociální jednotka, v níž se odehrává mezigenerační kulturní výměna místní podoby „posvícenské tradice“, jako jednotka, pro kterou je posvícení i v současnosti příležitostí pro setkávání širší příbuzenské skupiny a udržování příbuzenských kontaktů v nadlokálním rozměru.

R. Titzová dostala povinnosti představit pojmy, s nimiž pracuje, stručně nastínit společenský a kulturní význam posvícení v historické retrospektivě (s důrazem na období vymezené životem jejích informátorů), popsat kritéria, podle nichž sestavila soubor informátorů (místní rodiny, v nichž jsou zastoupeny tři věkové skupiny: 18-30 let, 40-55 let, nad 65 let) a vysvětlit průběh sběru dat v terénu, způsob jejich analýzy a interpretace. Zařadila i informace o obci, v níž výzkum realizovala. Podstata její bakalářské práce však spočívá v rozpravě o přístupu tří generací informátorů k posvícení jako příležitosti rodinného setkávání provázeného ustálenými zvyklostmi a ve výkladu proměně těchto zvyklostí podmíněných věkem, životní zkušeností a sociální realitou, která tuto zkušenost modelovala.

Autorka práce dospěla k následujícím závěrům. Základní kostra scénáře, v němž místní rodiny rodáků realizují přípravu a konání posvícení v rámci rodiny, ani stravovací zvyklosti provázející oslavu se v průběhu let, vymezených pamětí nejstarší skupiny informátorů, v podstatě nezměnily. Nicméně R. Titzová zachytila určitá zjednodušení, daná jak přechodem ze samozásobitelství zemědělských rodin na trh, tak změnou názoru na závaznost angažmá ženy v přípravách oslavy. Již tento poznatek zasluhuje pozornost, a to i z pozice autorky při budoucím výzkumu.

Neméně podnětné je i zaznamenání přístupu jednotlivých členů rodin k poutním akcím situovaným do veřejného prostoru vesnice. Ve výkladu autorky jsou zdůrazněny divácká a aktéřská účast na poutních atrakcích (a subjektivní motivace této účasti). Z pozice nejstarší generace je pak interpretován postoj ke komercializaci „zábavních“ atrakcí a k nabídce „kulinářských“ produktů. Pozornosti zasluhuje i mužská pondělní zábava „pěkná“, a to především z pozice „nároku“ mužů na tuto zábavu.

Pokud něco v práci postrádám, pak je to výklad o změnách v přístupu k bohoslužbám konaným v kostele. Z výkladu autorky o obyvatelích sledované obce je zřejmé, že jejich vztah ke kostelu byl chladný; nicméně u nejstarší generace mohlo dojít v určité době k přerušení zvyklosti navštívit při pouti bohoslužby. V této souvislosti zasluhují pozornosti návštěvy hřbitova a rodinných hrobů, které autorka zmiňuje v den pouti (situované na neděli) i v pondělí jako součást setkávání mužů při „pěkné“. Na toto téma by mohla R. Titzová promluvit při obhajobě.

R. Titzová předložila k obhajobě práci, v níž prokázala, že si dovede formulovat výzkumnou otázku, shromáždit data k jejímu řešení, tato data analyzovat a formulovat uvážené závěry. Na práci hodnotím schopnost podívat se na široce ve vědecké literatuře sledované téma novým způsobem. Předložený text splňuje požadavky kladené na bakalářské práce. Práci doporučuji k obhajobě a hodnotím ji jako práci velmi dobrou.

V Praze 4. 6. 2015

Mirjam Moravcová